

Hogere minimumlonen = hogere werkloosheid? Niet per se

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 15 juni 2021)

Er is al veel inkt gevloeid over het akkoord tussen de sociale partners. Als vanouds zijn ze uitgebreid gaan tafelen in een driesterrenrestaurant en hebben ze de rekening doorgeschoven naar de belastingbetaler ([DS 9 juni](#)). Vooral de verhoging van de minimumlonen krijgt kritiek, want uit onderzoek zou blijken dat dit tot meer werkloosheid zal leiden ([DS 9 juni](#)).

Het akkoord komt niet in aanmerking voor een schoonheidsprijs. De aanmoediging om de arbeidsmarkt vanaf 55 jaar deeltijds te verlaten via een landingsbaan is onbegrijpelijk. Deze pyrrusoverwinning van de vakbonden zal de sociale zekerheid op termijn alleen maar meer onder druk zetten.

De heibel over de minimumlonen is daarentegen een storm in een glas water die nuance verdient. Een meerderheid van de studies wijst inderdaad uit dat er een stijging van de werkloosheid is bij een verhoging van de minimumlonen, maar er zijn ook heel wat studies die een verwaarloosbare impact tonen, tot zelfs gunstige effecten op de werkgelegenheid. Het is belangrijk om te kijken wanneer dat het geval is.

De impact van loonkosten op de tewerkstelling wordt meestal bekeken door de bril van werkgevers. De redenering is dat de vraag naar arbeid van een onderneming daalt als de prijs van arbeid stijgt. Die zogenoemde negatieve loonelasticiteit van de arbeidsvraag wordt door niemand ter discussie gesteld. Het was 25 jaar geleden al de conclusie van mijn masterproef, en werd sindsdien alleen maar bevestigd.

Maar er is ook zoets als het aanbod van arbeid: wanneer lonen stijgen, wordt het verschil tussen werken en niet werken groter. Daardoor bieden meer werknemers die anders inactief zijn zich aan op de arbeidsmarkt, terwijl bestaande werknemers bereid zijn om meer uren te werken, waardoor er een gunstig effect is op de tewerkstelling.

In een zeer competitieve en flexibele arbeidsmarkt zal het negatieve vraageffect altijd domineren bij een verhoging van de minimumlonen boven het competitieve marktevenwicht. Er zal wel meer aanbod van arbeidskrachten zijn, maar geen enkel bedrijf zal die werknemers aanwerven of meer uren laten presteren, omdat ze duurder zijn geworden. Netto is er dus een toename van de werkloosheid. Dat is typisch het geval in de Verenigde Staten, waar de meeste studies worden gedaan, en is ook de redenering van de critici.

De situatie is anders wanneer de lonen door omstandigheden lager zijn dan het evenwicht in een vrije markt. Dat is bijvoorbeeld het geval wanneer werkgevers gezamenlijk de lonen onderhandelen door zich te verenigen in werkgeversorganisaties zoals het VBO, Voka of Unizo, en die onderhandelingsmacht kunnen gebruiken om de lonen te matigen. Dat kan ook het geval zijn wanneer er een loonnorm wordt opgelegd door de overheid, waardoor lonen niet vrij onderhandeld kunnen worden. Als het minimumloon dan verhoogd wordt, zal het aanbodeffect domineren, omdat de werknemers voor bedrijven nog steeds rendabel zijn, en is er een toename van de werkgelegenheid. Dat er bij ons zoveel openstaande vacatures zijn, terwijl de werkloosheid laag is en de inactiviteit hoog in vergelijking met andere landen, zijn alvast signalen die in die richting wijzen.

De minimumlonen zijn bij ons momenteel ook lager dan in Nederland, dat in 2017 het minimumjeugdloon significant heeft verhoogd. Uit recent onderzoek van het Nederlandse Planbureau blijkt dat dit niet leidde tot banenverlies. Integendeel: er kwamen zelfs gewerkte uren bij. In vergelijking met Nederland is onze werkgelegenheidsgraad laag, maar dat is dus niet omdat de minimumlonen bij ons te hoog zouden zijn.

Het belangrijkste dat over het hoofd wordt gezien in de discussie over de gevolgen op de werkgelegenheid, is dat de loonkosten van bedrijven niet eens zullen stijgen. Het is de overheid die de factuur van het sociale akkoord moet betalen, via een lastenverlaging voor bedrijven en een fiscaal voordeel voor werknemers. Er kan bijgevolg helemaal geen negatief vraageffect op de tewerkstelling zijn. Er is alleen een positief aanbodeffect, waardoor de werkgelegenheid door de hogere minimumlonen alleen maar kan toenemen.

De maatregel komt neer op een belastingverlaging voor arbeid, iets waar economen en internationale instellingen al jaren op aandringen. Doordat de lastenverlagingen alleen voor de allerlaagste lonen zijn, is het een sociale, goedkopere en slimmere versie van de taxshift van de voormalige regering-Michel. Uit onderzoek weten we namelijk dat doelgerichte lastenverlagingen voor lage lonen veel efficiënter zijn om banen te creëren dan algemene lastenverlagingen.

De gelijkenis met de taxshift is dan weer dat de hogere minimumlonen gefinancierd worden met een ongedekte cheque, waardoor het begrotingstekort oploopt. De kritiek daarop is terecht. Maar het is niet aan de sociale partners om daarover te beslissen: niets houdt de regering tegen om de maatregel deze keer wel te financieren met besparingen op de overheidsuitgaven of andere belastingen. Dan spreken we voor het eerst over een échte taxshift.